De la *Relevanzfigur* şi *Negation* la deconstrucţie tolerată. Modelul Karlheinz Stierle

Cătălin CONSTANTINESCU

Şcoala de la Konstanz este în general invocată într-un „context serial" alături de Şcoala formală rusă, Cercul de la Praga, structuralismul francez, semiotica italiană, şcoala americană de antropologie ş.a.m.d. şi este privită nu de puţine ori drept singura manifestare europeană a ceea ce în limba engleză se numeşte *reader-oriented criticism*.

Din nefericire însă, în spaţiul autohton referirile la Şcoala de la Konstanz creează impresia unei entităţi omogene, deşi sunt decelabile semnele unor abordări descriptive care punctează mutaţiile survenite în gândirea estetică a lui Hans Robert Jauß sau a lui Wolfgang Iser. După cum vom încerca să arătăm, în interiorul acestei paradigme propuse de teoreticienii de la Universitatea din Konstanz există disparităţi de abordare şi înţelegere a funcţiilor şi specificului textului literar.

Demersul de faţă se înscrie într-un efort mai larg care favorizează o analiză şi o înţelegere *nuanţată* a importanţei şi specificului şcolii de interpretare cunoscută sub numele de estetică a receptării, fondată la Universitatea Konstanz şi numită, în consecinţă, Şcoala de la Konstanz. În ceea ce ne priveşte, receptarea nuanţată a contribuţiilor respectivei şcoli este influenţată de poziţia teoreticianului american Robert C. Holub, care a studiat exemplar receptarea operei lui Wolfgang Iser în America anilor '80 (se poate afirma că Iser a fost receptat distinct, dacă nu izolat, de Şcoala de la Konstanz) (Holub 1982). Ca o paranteză, ar trebui poate menţionat că, desigur, în analiza şi studierea influenţelor generate de teoreticienii esteticii receptării, numărul autorilor invocaţi drept model poate varia, întrucât numai pentru perioada 1967-1977, W. Kroll numărase 437 de titluri, după cum menţionează Rolf Kloepfer în celebrul studiu intitulat *Bildung und Ausbildung in der Romania* (1979)[1].

Oarecum în chip similar cu Holub, în rândurile de faţă vom reliefa contribuţiile unui alt reprezentant important (poate ultimul, întrucât hermeneutica practicată în anii '80 nu mai deţine rolul principal la Universitatea din Konstanz): Karlheinz Stierle. Nu susţinem cu orice preţ ideea unei receptări exacerbate de dorinţa de afirmare a unei unicităţi nemaiîntâlnite a tezelor elaborate de reputatul romanist german, dar considerăm ca este mai productivă o abordare nuanţată şi o

[1] „This paper owes a great deal to the stimulating criticism of H. Finter and W.B. Berg. The literature on «receptions aesthetics» has increased enormously since the end of the sixties. W. Kroll (1977) quotes 437 titles in his *selective* [subl.n.] bibliography (1967−1977)" (Kloepfer, Shaw 1982: 47). Textul a apărut iniţial sub titlul *Bildung und Ausbildung in der Romania*, in (Kloepfer 1979). De asemenea, Robert C. Holub, în studiul amintit mai sus, subliniază că, la numai 10 ani de la articolul programatic al lui Jauß, Gunter Grimm putea invoca 400 de titluri într-o secţiune specială a bibliografiei referitoare la „Teoria receptării: Comunicarea literară – Istoria receptării şi a efectului" (Grimm 1977).

„Philologica Jassyensia", An IV, Nr. 1, 2008, p. 97-110

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

reliefare cât se poate de onestă şi fidelă a poziţiei acestuia în raport cu funcţiile şi receptarea textului literar (nu ar trebui trecut peste faptul că revizuirile lui Wolfgang Iser i se datorează lui Stierle).

Este ştiut că Iser a fost receptat, întâi de toate, în contextul fenomenologiei (modelul Ingarden şi abordarea fenomenologică), apoi al *reader-oriented criticism*-ului, şi, în final, al teoriei narative, într-o serie care i-ar mai îngloba pe Ingarden, apoi Barthes, Holland, Bleich, Merleau-Ponty şi Fish. Este adevărat, *Die Appelstruktur der Texte* poate fi văzut ca o analiză a modului în care textele se construiesc pe parcursul lecturii.

Potrivit lui Holub, este neîndoios faptul că teoria receptării s-a născut şi dezvoltat ca rezultat al metodelor existente în anii ’60 şi în strânsă legătură cu schimbările sociale şi politice din Germania şi din Occident. Criza din sfera academică a căpătat manifestări diverse: reexaminarea canonului literar, insistenţa asupra instituirii unor *curricula* universitare mai relevante şi încercările de reformă a programelor academice au fost cele mai notabile semne ale intensei reevaluări. Totuşi, se pare că Holub acordă puţină atenţie, deşi nu ignoră deloc acest aspect, raporturilor dialectice cu Şcoala de la Frankfurt (P. Johnson 1987: 55−70)[2].

Documentele programatice ale acestei noi orientări sunt: eseul lui Jauß (care, de fapt, este versiunea extinsă a conferinţei inaugurale de la Universitatea Konstanz şi publicată în 1967: *Literaturgeschichte als Provokation der Literaturwissenschaft*), articolul lui Weinrich din 1967, care chema la fondarea unei istorii literare a cititorului, şi conferinţa lui Iser din 1970: *Die Appelstruktur der Texte*.

În ce priveşte poziţia originală a lui Iser, trebuie spus că pe acesta îl diferenţiază de Jauß şi de ceilalţi teoreticieni ai receptării rolul echivoc pe care îl joacă istoria şi societatea în opera sa. În analiza lui Jauß nu se poate trece peste funcţia istorică; la Iser aceste probleme pot fi marginalizate sau chiar evitate. Încă se mai poate spune că în locul unei exegeze textuale, teoreticienii care scriu despre estetica receptării plasează frecvent în prim-plan funcţia socială sau istorică a literaturii. „Orizontul de aşteptare” popularizat de Jauß, de exemplu, nu poate fi „reconstruit” sau „obiectivat” fără recurs la valori sociale sau politice.

Rudolf Kuenzli reliefează foarte corect distanţarea lui Iser de Şcoala de la Konstanz, în special faţă de Jauß. Pornind de la distincţia iseriană între *Wirkungstheorie* şi *Rezeptionstheorie* (şi separarea clară a semnificaţiei de înţelegere), Kuenzli vorbeşte despre un Iser mai uşor de acceptat de *mainstream*-ul american (Kuenzli 1980). Istoria joacă un rol ambivalent în teoria lui Iser: interferează atât cât să supere exegeţii literari, dar nu este suficient de integrată ca să satisfacă teoreticienii cu *background* istoric. În cadrul lecturii se pot identifica laolaltă hermeneutica, teoria naraţiunii şi analiza convenţională mascată sub numele de *reader-response criticism*, sau, în termenii consacraţi ai traducerilor în limba română, estetica receptării.

[2] Marxismul şi structuralismul nu puteau fi valorificate de noua paradigmă propusă de Jauß. Aplicând modelul revoluţiilor ştiinţifice al lui Thomas Kuhn, Jauß susţinea că vechiul program formalist-estetic este epuizat; în schema lui Jauß, marxismul aparţinea modelului pozitivist-istoricist de la sfârşitul secolului al XIX-lea, în timp ce structuralismul încă nu reprezenta o forţă suficient de unitară ca să poată fi considerată „paradigmatică”. Similară era, la acea dată, şi critica adusă de Jonathan Culler (1979: 75-85).

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

Potrivit unui alt teoretician american, John Paul Riquelme, Iser nu reuşeşte să se elibereze de influenţa lui Wayne Booth (Riquelme 1980: 81). De fapt, Riquelme, în analiza posibilelor direcţii ale criticii de tip *reader-response*, insistă asupra hegemoniei textualismului. Şi, lăudând contribuţia lui Iser, distinge foarte tranşant, pe de o parte, între atenţia acordată de acesta *stilului*, apoi, în mod special, implicaţiilor conceptuale, apoi impactului *afectiv* al formei, şi stilistica afectivă a lui Stanley Fish, pe de altă parte. În timp ce Iser este forţat să-şi asume misiunea incomodă a atribuirii de semnificaţie unui teritoriu prelingvistic situat undeva (spaţial? temporal? – întrebările îi aparţin lui Riquelme) între text şi cititor, Fish se poziţionează ferm şi eficient, prin subminarea obiectivităţii textului, în afara obiecţiilor critice şi metacritice. Actul prin care el face ca textul să „dispară" din teorie este însoţit de o atenţie meticulos acordată în cadrul interpretării concrete. S-ar putea afirma că Iser pierde pe două planuri această dispută, după aprecierea lui Holub: la el, practica lecturii implică mai puţină analiză textuală şi stilistică, iar uneori include dimensiuni istorice şi sociologice; de aceea, teoria sa este mai puţin interesantă şi revoluţionară pentru mediul academic american. După Holub, teoria receptării prezintă prea multe puncte slabe şi ridică numeroase probleme, nesoluţionate încă, pentru a putea fi asimilată în întregime.

Concluziile lui Holub conţin sugestii productive şi pentru noi. În America, teoreticienii au devenit tot mai conştienţi de necesitatea unei continuităţi în locul revoluţionării şcolilor critice, apoi au recunoscut rolul central – atât politic, cât şi critic – pe care îl joacă valorizarea textului şi că este necesar un efort pentru a scăpa de constrângerile textualismului; chiar dacă în această direcţie se pot identifica elemente ale metafizicii kierkegaardiene, un recurs ilicit la spiritul hegelian sau, cel mai periculos dintre toate după Holub, la practici marxiste – care, totuşi, s-au putut dezvolta în alte spaţii culturale şi academice în ultima parte a secolului al XX-lea. Dar dacă teoria receptării poate susţine acest efort de abordare a actului lecturii şi a specificităţii literare, atunci aceasta ar trebui asumată într-o mai mare masură.

1. Textul ficţional. Între *Relevanzfigur* şi *Negation*

Wolfgang Iser a manifestat interes pentru analiza retoricii textului, în termenii „golurilor", pe de o parte, şi a „indeterminărilor" (sau „negaţiilor"), pe de altă parte, formulând ipoteze privitoare la felul în care un cititor ideal (sau un interpret) este influenţat de lectura sau interpretarea mai multor strategii auctoriale sau textuale. Sensul textelor ficţionale se dobândeşte prin intermediul procesului în care se reuneşte „întrebarea textului cu posibilul său răspuns" – în cadrul negativităţii, amplu teoretizată de Iser, ca trăstură fundamentală a textului literar: neformulatul ca dublă „realizare" a textului formulat[3].

[3] „Golurile şi negaţiile marchează anume omisiuni, respectiv teme rămase virtuale, pe axa sintagmatică şi pe cea paradigmatică a textului. [...] Golurile şi negaţiile au ca efect deci o densificare (*Verdichtung*) aparte a textelor ficţionale, întrucât ele raportează prin omisiune şi anihilare aproape toate formulările textului la un orizont neformulat. De aici rezultă că textul formulat este dublat de neformulat. Desemnăm această dublare ca negativitate a textelor ficţionale. [...] spre deosebire de negaţie, ea nu neagă formulările textului, respectiv nu se epuizează aici. Mai degrabă, negativitatea în calitate de ne-spus este fundamentul constituirii celor spuse, fundament care iese la iveală prin goluri şi negaţii în măsura în care prin acestea cele spuse sunt în permanenţă modalizate" (Iser 2006: 453−454).

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

Teoeticienii care au studiat estetica receptării au observat că a căuta şi descoperi indeterminările (negaţiile) într-un text, a elucida modul în care relaţionează şi dacă acestea conţin nişte răspunsuri sau nu, reprezintă nişte activităţi care pot fi diferenţiate cu greu de încercările criticilor tradiţionali care cercetează subiecte ca paradoxul sau ironia.

Critica demersului lui Iser porneşte de la premisa că a umple „golurile" implică ceva mai mult decât interpretare de text. Proiectul lui Iser rămâne în cea mai mare parte între limitele criticii textualiste (*textual criticism*) şi este vizibil că accentul pus pe text şi cititor (interpret) s-a erodat între timp ca şi „analiza istoricistă" la care a aderat Iser la începutul anilor '70 (R. Holub).

La Karlheinz Stierle, caracteristica textului ficţional o reprezintă compoziţia non-referenţială. Aşa cum susţine în *Fiktion, Negation und Wirklichkeit* şi în *Der Gebrauch der Negation in fiktionalen Texten*, devierile în raport cu (sau referinţele la) realitate nu trebuie şi nu pot fi corectate, ci numai interpretate[4]. Ficţiunea înseamnă, potrivit lui Stierle, diferenţă (şi nu congruenţă) raportată la o anumită stare a lucrurilor. Evident, cititorul joacă un rol care nu este relaţionat cu contextul vieţii sale personale – a contingentului. Acelaşi lucru este valabil şi pentru autor. Esenţială pentru Stierle este înţelegerea literaturii ca mod particular de organizare a schemelor experienţei.

De o importanţă deosebită este ideea că recepţia cvasi-pragmatică presupune depăşirea, transcenderea limitelor textului ficţional prin iluzia creată de cititor însuşi. Recepţia cvasi-pragmatică tinde să dizolve contururile distinctive ale textului într-un *continuum* de iluzii. Recepţia cvasi-pragmatică este ilustrată, în concepţia lui Stierle, de figura lui Don Quijote – întruchiparea cititorului care transformă ficţiunea într-o iluzie atât de puternică încât înlocuieşte realitatea în cele din urmă. Ca figură a primului antiroman modern, susţine Stierle, Don Quijote reprezintă paradigma clasică a cititorului copleşit de puterea iluzorie a textului, şi pentru care stereotipiile lecturii sale se transformă în stereotipii ale propriilor sale acţiuni verbale şi practice, pentru că şi-a pierdut conştiinţa în faţa unui text ca acesta (nu conştientizează ce fel de text are în faţă / nu discerne ce fel de text este). Faptul că „lectura mistificatoare" transformă textul în realitate este rezultatul ironic al lecturii care s-a predat puterilor centrifuge ale receptării.

Opoziţia dintre texte pragmatice şi cele ficţionale reprezintă o moştenire a teoriilor timpurii ale Şcolii de la Praga – numeroase studii asupra acestei opoziţii au semnat Groeben, Schmidt, Iser, Jauß, Gumbrecht şi, desigur, Stierle.

Lectura competentă a ficţiunii trebuie să treacă de la receptarea cvasi-pragmatică la forme mai înalte de receptare, care să pună în adevăratele sale drepturi statutul specific al ficţiunii. O lectură competentă a literaturii necesită o versatilitate care să poată fi analizată. Prin izolarea şi sublinierea unui aspect particular al operei, receptarea poate constitui un nou sistem de perspective.

Conform lui Stierle, a ne orienta în interiorul unui text înseamnă a fi capabili să situăm materialul pe care îl întâlnim în actul lecturii în relaţie cu conceptele care organizează textul dat. Şi numai o lectură a textului în raport cu conceptele organizatoare ne permite să translatăm structura literară a textului într-una

[4] În studiul de faţă am utilizat (Stierle 1975).

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

multistratificată şi să vedem textul literar ca pe un *continuum* şi o ierarhie de dispuneri ale experienţei.

Noua dimensiune a receptării ce caracterizează lectura adecvată a literaturii se bazează, după Stierle, pe o pendulare între „temă" şi „orizont". În decodarea textului ficţional – în cadrul unei mişcări cunoscute (în terminologia lui Stierle) drept „ciclu hermeneutic" – *signifié* poate să devină orizont pentru *signifiant* şi pentru procesul constitutiv între primul *signifiant* al semnului concret şi ultimul *signifié* al iluziei referenţiale (Stierle 1980: 92). Inversarea temei şi orizontului poate disloca structura ficţională a textului în două moduri:

a) pe de o parte, printr-o inversare „verticală" care concentrează atenţia asupra straturilor verbale şi a nivelurilor de articulare, oferindu-le o autonomie estetică relativă dincolo de o funcţie estetică reală;

b) pe de altă parte, printr-o inversare „orizontală" între sferele semnificării.

Întrucât principiul de bază al ficţiunii este posibiliatea de inversare a temei şi orizontului, toate nivelurile structurii ficţionale nu vor fi mijloacele, ci chiar momentele ficţiunii. Totuşi, decisive, în cea mai mare măsură, pentru construcţiile ficţionale sunt nivelurile de semnificare (Stierle 1980: 93).

Stierle arată că manifestarea particularului în literatură (Kant arăta că în textul literar puterea de judecată este cea care ne permite să înţelegem particularul ca manifestare a universalului şi aceasta este permanent antrenată pe parcursul lecturii) înseamnă, de fapt, o inversare conceptuală: a) conceptul proeminent orientează viziunea noastră despre particular, b) particularul pune aceste concepte într-o anumită lumină, poziţionate împotriva experienţei noastre de lectură.

Textul se interpretează pe sine însuşi prin verbalizarea structurii sale ierarhice şi prin faptul că furnizează cititorului un mod de lectură. Dimensiunea cognitivă a textului se bazează pe diferite straturi ale semnificaţiei, iar structura conceptuală este organizată ca o ierarhie conceptuală a semnificaţiilor. Această organizare conceptuală poate fi intuită de cititor în timpul desfăşurării lineare a textului, în timp ce *structura lineară* [subl.n.] poate determina interpretarea şi focalizarea *structurii conceptuale* – aceasta din urmă dislocă orientarea conceptuală a textului literar. Stierle împrumută ideea de 'ierarhie a semnificaţiilor' de la Roman Ingarden (*Das literarische Kunstwerke*, 1965).

În cazul textelor ficţionale, condiţiile situaţiei comunicative trebuie deduse din textul însuşi. Cititorul răspunde la stimulii textului cu stereotipii acumulate prin experienţa proprie. Astfel, cititorul transformă improbabilitatea ficţiunii narative într-o iluzie produsă de el însuşi. De asemenea, cititorul trebuie să conştientizeze că ceea ce distinge fundamental ficţiunea de experienţa vieţii reale este faptul că în viaţă „tema" este percepută în sensul contrar unui orizont de contingenţe exterioare cu care trebuie confruntată şi soluţionată, în timp ce în lumea ficţională, la care cititorul contribuie prin participarea la o situaţie ficţională, relaţia între temă şi orizont este predeterminată de structura textuală relevantă. În ficţiune, chiar şi contingenţa contribuie la schema generală, iar cititorul trebuie să înţeleagă că textele ficţionale au o bază teoretică (Stierle 1980: 97−98). Numărul şi tipul relaţiilor care pot fi găsite într-un text ficţional este restrâns. Ele constituie subiectul graniţelor distincte ale ficţiunii şi a matricii sale structurale. Pentru Iser fundamentală era

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

premisa realizată de structura de temă şi orizont, aceasta făcând posibilă relaţionarea perspectivelor divergente de reprezentare.

Deplasarea pe axa determinare – indeterminare generează însăşi forma textului şi constituie schema sa predominantă, numită de Stierle *Relevanzfigur*, care, la rândul ei, predetermină procesul de receptare şi, mai exact, rolul cititorului implicat (Stierle 1980: 98).

Afirmaţia mai sus amintită conform căreia textul îşi prescrie propria schemă predominantă are drept consecinţă faptul că părţile ambigue sau nedeterminate ale textului nu mai pot fi pretexte ale creativităţii cititorului. Acestea trebuie luate în considerare sub aspectul funcţiilor lor înţelese ca modificări ale schemei generale.

Cititorul trebuie să-şi asume aceste modificări pe măsură ce urmăreşte relaţiile textuale existente între determinare şi indeterminare. Acesta este punctul în care poziţia lui Stierle diferă de cea a lui Iser. Abordarea fenomenologică a lui Iser se concentrează asupra actului receptării ca atare, adăugând o nouă dimensiune esteticii receptării. Diferit la Stierle este conceptul de text, care se constituie el însuşi ca matrice structurală la care toate structurile secundare trebuie să se raporteze. Pe de altă parte, Iser consideră că stabilirea semnificaţiei este o realizare originală a cititorului. Pentru Iser, experienţa estetică literară constă în procesul de creare şi distrugere a iluziilor, şi, în acelaşi timp, de formare şi dizolvare a „figurilor" semnificaţiei. Astfel, începând din momentul indeterminării sau ambiguităţii, cititorul experimentează simultan propria receptare productivă şi, de asemenea, „realitatea textuală" care niciodată nu coincide cu o semnificaţie dată, dar evoluează în cadrul unui sistem de perspective în continuă evoluţie. Stierle afirmă că teoria lui Iser este o teorie a variabilelor receptării bazată pe constante numai în privinţa textului, şi că o teorie care ia în considerare numai factorii variabili ai receptării nu poate depăşi zona simplei afirmaţii că receptarea este de fiecare dată un rezultat al unui complex de variabile (Stierle 1980: 100). (Paradigma preferată de Iser o reprezintă romanele lui Joyce, unde acele constante ale receptării, care au stat la baza textelor literare tradiţionale, sunt eliminate). Izolarea eroului din romanul lui Joyce corespunde poziţiei naratorului şi cititorului. Stierle se dovedeşte foarte tranşant: chiar şi în cazul unei teorii a variabilelor receptării adecvată clarificării condiţiilor ce fac posibilă experienţa estetică, această teorie pare insuficientă atât timp cât se are în vedere numai ficţiunea tradiţională.

Teoria lui Iser ar camufla ceea ce pentru Stierle reprezintă trăsătura distinctivă a ficţiunii: *abilitatea de a articula un sistem de perspective care furnizează o experienţă radical diferită de experienţa vieţii cotidiene*. În timp ce în viaţa reală „tema" poate fi atinsă numai prin abstractizarea permanentă a unei noi forme dintr-un context care serveşte ca fundal pentru ceea ce înseamnă focalizare a interesului, cititorul de literatură experimentează o relaţie prestabilită între temă şi orizont, elaborată / fixată de text însuşi. Această relaţie constituie exact „subiectul" sau „tema" operei (Stierle 1980: 100). La Iser toate poziţiile textului sunt cuprinse în structura de temă şi orizont, intrând în interacţiune. Schimbările de perspectivă dintre temă şi orizont reprezintă fenomene „pendulare" (Iser 2006: 231).

Ceea ce numşte Stierle *Relevanzfigur*, adică „schema predominantă", este manifestarea unei dinamici tematice de-a lungul unei desfăşurări graduale a unui anumit număr de contexte succesive, cum ar fi cazul dinamicii extensive a

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

romanului sau al dinamicii intensive a poeziei, unde se realizează prin coexistenţa contextelor simultane. Prin articularea unei scheme predominante, textul ficţional ne oferă o experienţă care nu trebuie să fie derivată din realitatea extratextuală, ci una care este conţinută în „realitatea" estetică. Stierle subliniază că viziunile schematizate ale textelor nu corespund celor din viaţa cotidiană: ele trebuie să fie antrenate în text, unde au funcţii textuale specifice.

Putem înţelege schema predominantă a unui text ficţional numai acordând atenţie deosebită structurilor textuale, fără a ignora natura sa autoreferenţială. În actul lecturii, cititorul trebuie să ia în considerare caracterul pseudoreferenţial al conţinutului ei şi să relaţioneze conţinutul cu conceptele care se manifestă. În acest mod forma ajunge să joace un rol dominant în textele ficţionale, de vreme ce determină structura lor şi tipul de răspuns pe care îl induc. Aspectul formal al operei de ficţiune nu poate fi redus nici la estetica formei, urmând doctrina artei pentru artă, nici la ideea unei ordini structurale strict imanente. Caracterul formei literare este determinat de funcţia sa particulară de organizare a conceptelor ca scheme potenţiale pentru organizarea experienţelor.

Reprezentarea ficţională (şi în acest punct Stierle este în acord cu Iser) nu echivalează cu reprezentarea lumii, ci cu reprezentarea posibilelor forme de organizare a experienţei. Semnificatul textului literar este semnificantul formei sale. Nici una dintre posibilităţi nu exclude relaţia mimetică a semnificatului cu realitatea (Iser 2006: 103). Stierle analizează poezia lui Mallarmé, care a imaginat deliberat poezia ca ficţiune, conformându-se unui extrem de dezvoltat concept al ficţionalităţii, valid până astăzi – ficţiunea şi reflexia sunt inseparabil relaţionate. Stierle observă că în poemele lui Mallarmé întâlnim o tehnică sintactică a suspansului combinată cu o ambiguitate semantică – ce întârzie tranziţia dinspre semnificant spre semnificat şi atrage atenţia asupra limbajului însuşi ca instrument poetic. După teoreticianul german, poemele lui Mallarmé sunt paradigme ale inversării relaţiei între temă şi orizont: tema, care apare opusă orizontului de semnificare, este concreteţea actului verbal ca atare (Iser 2006: 104).

De asemenea, Stierle defineşte textul ficţional prin recurs la asumarea declarativă a unui model comunicativ de către acesta[5]. Ficţionalul este posibil numai acolo unde acest model comunicativ (şi implicit mesajul) este formal asumat. Textele lipsite de acest model nu intră în aria ficţionalului. Cei doi poli ai textului ficţional sunt: *Schema* (modelul) şi *Besetzung* (conţinutul).

Graniţa ficţionalului este trasată de dominanţa modelului asupra posibilităţilor declarate de textele astfel structurate[6]. Acesta este modul în care, în planul comunicării, diferenţiază Stierle textele pragmatice de cele ficţionale, distincţie analizată din perspectiva implicării cititorului. La Iser se putea vorbi despre o

[5] „Fiktionale Texte sind Texte, die im weiteste Sinne an das kommunikative Schema der Aussage gebunden sind" (Stierle 1975: 98). (Textul a fost redactat în 1972 şi a apărut iniţial în *Positionen der Negativität*, vol. VI, al seriei *Poetik und Hermeneutik*, München, 1975.)

[6] „Die grenze der Fiktion ist hier bezeichnet durch die Dominanz des Aussageschemas über die Möglichkeiten aussagedifferenter Strukturierungen. Dominieren diese, so entstehene poetische Setungen, die sich selbst bezeichnen, ohne auf ein poetisches Korrelat zu verweisen (konkrete Dichtung). Diese Abgrenzung erlaubt es, die Differenz der Kommunikationsituation pragmatischer und fiktionaler Texte genauer zu erfassen" (Stierle 1975: 99).

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

echivalare a operei literare cu comunicarea, o comunicare ce asumă existența unei asimetrii între autor şi cititor, la nivel temporal, contextual, lingvistic: *comunicarea-eveniment*. Această comunicare este dublu articulată: pe de o parte mesajul său fiind structurat, conducând spre o semnificație, iar pe de altă parte comunicarea este constrânsă de o exigență care are funcția de a obtura reificarea semnificației în text sau în actul lecturii.

Preluând afirmațiile lui Stierle, putem spune că avem de-a face cu o situație de comunicare literară certă atunci când nici o circumstanță nu poate fi asociată cu o stare de lucruri sau secvență reală. Starea de lucruri nu apare ca autonomă, textele ficționale posedând o schemă conform căreia circumstanțele ficționale au corespondent[7].

Dacă într-un model simplu al comunicării relația dintre emițător şi receptor este presupusă, în cadrul comunicării literare modelul este asamblat prin dublarea „emițătorului", care la rândul său joacă rolul unui alt „emițător" (autorul unui roman joacă rolul unui povestitor al romanului, iar „receptorul" joacă rolul unui alt „receptor", cititorul unui roman joacă rolul unui cititor şi aşa mai departe) (Stierle 1975: 102)[8].

Caracterul abstract al rolurilor de „emițător" şi „receptor" corespunde caracterului abstract al modelului de comunicare care conferă o formă specială identificării. Autorul se identifică el însuşi cu povestitorul, la fel şi cititorii cu rolul cititorului, dar nu direct, ci numai în condițiile unui text dat[9].

2. Interpretarea. Povara responsabilității

Dialogând la distanță cu „convenționaliştii" care repetă la nesfârşit că demersurile celor dedicați esteticii receptării nu mai sunt de actualitate şi că au fost invalidate, Stierle intervine, într-un text relativ mai recent, pentru a sublinia importanța responsabilității cititorului (care o dublează pe cea a autorului). Analiza porneşte de la propunerile binecunoscute ale lui Sartre cu privire la responsbilitatea autorului. Oarecum firesc, cealaltă sursă este Kant.

Responsabilitățile pe care şi le asumă autorul şi cititorul sunt motivate exact de natura limbajului care trebuie să fie încorporat în actul de vorbire. Potrivit lui Sartre, vorbirea înseamnă acțiune ('a vorbi' înseamnă 'a acționa'). Dacă vorbirea

[7] „Das Schema, die Sachlage, erscheint nicht als autonom, sondern in der Weise, als ob es einem Sachverhalt zugeordnet wäre. [...] Im Falle der fiktionalen Texte ist die Totalität lediglich supponiert, sie ist impliziert als eine leere Klasse von Sachverhalten. D.h., dem Schema als Sachlage entspricht hier ein Schema als Sachverhalt. Der Sachverhalt selbst also hat hier schematischen, d.h. konzeptuellen Charakter" (Stierle 1975: 101).

[8] Putem vorbi despre o continuitate a modelelor propuse succesiv de Jauß, apoi Iser şi Stierle, bazate pe jocul de roluri ca trăsătură a interacțiunii comunicative a textelor literare. Cu privire la cititorul implicat, Stierle trimite la W. Kayser, *Wer erzählt den Roman*, in *Die Vortragreise. Studien zur Literatur*, Bern, 1958, W. Booth, *The Rethoric of Fiction*, T. Todorov, *Les categories du recit litteraire*, in „Communication", 8, 1966, p. 125−151, şi, desigur, W. Iser, *Der implizierte Leser*, München, 1972.

[9] „[...] das Kommunikationsmodell der Fiktion bestimmt sich durch eine Potenzierung, die zugleich als Abstrahierung bezeichnet werden kann. Der Abstraktheit der Rollen von «Sender» und «Empfänger» entspricht die Abstraktheit des Kommunikationsmodells ergibt sich eine besondere Form der Identifikation. Der Autor identifiziert sich mit seinem Erzähler, ebenso wie der Leser mit seiner Leserrolle, nicht unmittelbar, sondern nur in Hinblick auf den gegebenen Text und unter seinen Bedingungen" (Stierle 1975: 103).

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

înseamnă acţiune, atunci necesită acelaşi tip de responsabilitate morală ca şi actele intenţionale ale căror posibile consecinţe trebuie examinate mai departe.

Comentându-l pe Sartre, Stierle arată că autorul este cel care trebuie să dea o formă imaginară cititorului; la rândul său, cititorul este cel care trebuie să confere o voce imaginară, o prezenţă imaginară, într-o situaţie imaginară, „literelor tăcute". Dar concepţia lui Sartre despre responsabilitate în literatură nu se termină aici: autorul şi cititorul se află într-o situaţie de dependenţă mutuală. Cititorul nu poate fi cititor în lipsa autorului şi a operei sale.

Contractul între actul scrierii şi actul lecturii devine paradigma unui nou contract social, creând noi forme de responsabilitate (deşi este profund influenţat de Kant, Sartre nu mai separă tranşant domeniul estetic de domeniul moralei). Dacă Nietzsche intenţionase să facă din morală o parte a esteticii sau să înlocuiască morala cu estetica, Sartre face opusul. Imperativul estetic cere colaborare din partea celui care creează într-o sferă a deschiderii radicale, şi nu *posedă* ceea ce produce, şi din partea receptorului, care aduce existenţei estetice ceea ce fără el ar fi pe mereu incomplet.

Responsabilitatea cititorului este centrată pe opera literară. Acesta creează ascultând „vocea care se ridică din literele aşternute" (Stierle) şi răspunzând operei cu propriile sale registre ale experienţei. Responsabilitatea sa priveşte forma finală a operei, în timp ce autorul lucrează în dimensiunea deschisă a răspunsurilor sale la probleme pe care textul încă neterminat i le ridică. Cartea se prezintă pe sine ca o sarcină ce urmează să fie dusă până la capăt, plasându-se pe terenul imperativului categoric.

Răspunsul cititorului este un act de responsabilitate. Relaţia cititorului cu literatura înseamnă angajare, contract, pact (Stierle 1994: 860). Stierle pune un diagnostic foarte corect: slăbiciunile poziţiei lui Sartre sunt vizibile tocmai în concepţia despre responsabilitate: ce poate însemna responsabilitatea cititorului când ştim că existenţa socială a unei opere literare este rezultatul mai multor lecturi, mai multor cititori care nu respectă prea tare imperativul responsabilităţii (Stierle 1994: 860).

După apariţia teoriei deconstructiviste a lui Derrida – o teorie a limbajului iresponsabil opusă teoriei actului vorbirii şi teoriei discursului ca şi act – s-a constatat că deconstructivismul subminează diferenţa dintre gândirea poetică şi filosofică, dar şi diferenţa dintre textul literar şi interpretare. Interpretarea nu este altceva decât un mod de a continua jocul deconstrucţiei pe care l-a iniţiat textul.

Pactul interpretării este, de fapt, un contract al generozităţii între cititor şi autor. Interpretarea înseamnă mediere între două lumi diferite: cea a operei de artă şi cea a presupusului cititor (Stierle 1994: 863). Interpretarea implică un dublu contract şi, din această cauză, o dublă responsabilitate. Interpretul, ca voce a textului care comunică cu cititorul şi ca voce a cititorului insinuată în text, trebuie să fie responsabil în raport cu ambele planuri. Numai aşa va putea să-şi asume responsabilitatea interpretării sale. Aici Stierle vorbeşte despre inexistenţa unei pragmatici a semnăturii (a paternităţii textului, altfel spus) şi de necesitatea unei a treia responsabilităţi pe care să şi-o asume interpretul (Stierle 1994: 863). Dacă interpretarea este un contract, atunci acest contract are un temei instituţional. Interpretarea este întotdeauna parte a unui discurs interpretativ ce se află în curs de desfăşurare şi care adună laolaltă textele ce au devenit parte a unei identităţi sociale comune prezente în memoria culturală. Întrucât nici o interpretare nu poate fi vreodată epuizată, finalizată, trebuie să fie parte a unei instituţii a interpretării care

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

să îi asigure continuitatea. Înseamnă că interpretul nu este responsabil numai pentru text, ci şi pentru instituţia interpretării în care se situează discursul. Interpretarea este o activitate profesională şi instituţională care trebuie să menţină standardele de încredere, asigurând astfel condiţiile necesare pentru aşa-numitul pact de generozitate între cititor şi operă, propus de Sartre.

Stierle se întreabă în ce măsură deconstrucţia este o formă de interpretare sau o alternativă rezonabilă sau dacă nu cumva este o parte a pactului interpretativ. Dacă credibilitatea, validitatea limbajului este contestată, pusă la îndoială în mod radical din perspectiva deconstructivismului, se va ajunge în final la situaţia în care distincţia dintre diferenţă şi non-diferenţă nu mai stă în picioare. Acest lucru nu înseamnă însă că operaţia deconstructivistă este inutilă. Este o dimensiune a înţelegerii, nu o înţelegere alternativă. Este numai un moment dintr-un proces de „înţelegere a înţelegerii" aflat în derulare şi care originează în critica romantică. Deconstrucţia este un instrument metodologic de abordare a realităţii complexe a textului literar în concreteţea sa şi a contradicţiillor imanente. În mod sigur ne ajută să rezistăm în lupta cu formele simplificante şi comune ale receptării. Deconstrucţia este o modalitate de organizare a mobilităţii capacităţii noastre de înţelegere şi de abordare a operei. Totuşi, se pare că deconstrucţia ca ideologie a critcii anti-ideologice trebuie demistificată, subliniază Stierle (Stierle 1994: 865). Realitatea textului nu este identică cu suprafaţa constituţiei sale textuale. Deconstrucţia aparţine în mod evident pactului interpretării, care se bazează pe pactul limbajului.

3. Lectura. Instituţii hermenutice

Imaginea alternativelor propuse de Stierle ar fi incompletă dacă nu ne-am referi şi la eforturile sale de a ilustra fenomenul lecturii şi din perspectiva „instituţiilor hermenutice". De aceea trebuie să ne aplecăm şi asupra dorinţei sale de a schiţa o posibilă tipologie istorică a înţelegerii (*Verstandnes*, Konstanz, 1989), pentru care este necesară o identificare, o găsire a locaţiilor, a instituţiilor şi a formaţiilor discursive. O astfel de abordare a problemei înţelegerii aruncă o nouă lumină asupra cititorului, asupra căruia estetica receptării a atras atenţia în mod special. Este unanim asumat faptul că estetica receptării se referă cu precădere la cititorul din epoca tiparului şi mai ales de cititorul de literatură, ce pare să fi devenit paradigmă a lecturii în general (Stierle 1991: 115).

Cititorul imaginat de estetica receptării este un „recipient ideal" căruia nici textul, nici limbajul textului nu pare să-i pună vreo dificultate şi care pare să aibă acces imediat la semnificaţia (inerentă) a textului. Multă vreme, teoria receptării nu a acordat atenţie prea mare tipului de abordare a textului literar pe care îl analizează Stierle: *studiu* (romanii şi medievalii îl numeau *studium*). Studiul permite un mod de lectură ce asumă că textul ridică probleme şi că, în consecinţă, este înclinat să întrerupă deplasarea imaginară a textului în orice moment. Studiul încetineşte lectura, iar cititorul care studiază este angajat pe piste eterogene / variate / multiple / diversificate în încercarea de a descifra semnificaţiile unui text apelând la lecturi repetate pentru a putea cuprinde toate aspectele lui (ale textului) în contextul unui singur act de comprehensiune. Instituţionalizarea studiului, stilul înţelegerii şi formaţia discursivă sunt inextricabil legate una de cealalată. Încercând o scurtă

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

istorie a *studium*-ului, Stierle pune întreaga perioadă cuprinsă de la comentariile din epoca alexandrină până la sfârşitul Renaşterii sub semnul *studium*-ului, sau, mai exact, până la mutaţia survenită odată cu apariţia şi dezvoltarea cărţii tipărite; în toată această perioadă, comentariul a reprezentat principala formă de lectură instituţionalizată (Stierle 1991: 116). În cadrul acestui proces, comentatorul este un cititor care îi învaţă pe alţii cum să-şi apropie textul, scopul lui fiind acela de a deschide căi spre o mai profundă înţelegere a unui astfel de text – care echivalează cu o concentrare exemplară de semnificaţii. Ideea unei lecturi ideale pe care o are în vedere fiecare comentariu este funcţională în privinţa instituţiilor unde se desfăşoară lectura şi comentariul. Acesta din urmă este o punte permanentă între cititor şi textul pe care îl abordează. De asemenea, comentatorul este un interpret care trăieşte în două lumi, cea a textului şi cea a cititorului, şi organizează schimbul dintre ele.

Opera literară, gândită ca succesiune (de scrieri şi lecturi) şi acumulare, nu este niciodată în întregime determinată exact în momentul când este produsă; dar este originea unei progresii textuale care îşi clădeşte potenţialul semantic strat cu strat (Stierle 1991: 116). Fiecare text deschide/dezvăluie un spaţiu al memoriei textuale la care se referă şi împotriva căruia se declară. Suma acelor texte cărora li se împotriveşte *textul* în relaţie intertextuală ar putea fi numită *pretextul* său, termen propus de teoria intertextualităţii. A face un text lizibil înseamnă în primul rând a-i reconstrui pretextul. Comentariul este scena intertextualităţii explicite, implicând o teorie a interextualităţii fără a fi elaborată, totuşi. Mărturia cea mai importantă a longevităţii textului poate fi considerată succesiunea de textele ulterioare care constituie reţeaua tot mai complexă a *posttextului* său. Este în acelaşi timp o reconstrucţie a pretextului său şi un rezumat, o continuare a posttextului. Finalul comentariului, totuşi, nu este nici o reconstrucţie a pretextului nici actualizare a posttextului, ci funcţionare ca şi context (a textului). Comentariul este un posttext care vrea să fie context şi, de asemenea, o reprezentare simbolică a pretextului (Stierle 1991: 119). Simbioza dintre text şi comentariu determină formaţia discursivă a comentariului. Discursul organizat de comentariu este un discurs decentrat; pentru că axa de interes a cititorului este centrată de text însuşi, axa de interes stabilită de comentariu ca text secundar nu poate avea decât un spectru redus (Stierle 1991: 120).

Comentariul fiind o formă elementară a acelui tip de receptare denumit de termenul latinesc *studium*, se mai poate spune că receptarea sub această formă este o activitate extrem de reflexivă şi discontinuă. Comentariul cunoaşte o formă definitivă în instituţiile care-l pun în circulaţie în timpul Evului Mediu. Intelectualii fac din limba latină un instrument al circulaţiei instituţionale a lecturii şi scrisului. Latina este acum limba exclusivă a studiului (*studium*). Conformându-se formaţiei discursive a şcolilor, universităţilor, *studium* constă în *lectura* şi *commentarius* suplimentare, pe de o parte, şi în dezbatere ştiinţifică sau *quaestio* (‘dezbatere’). Fixarea instituţională a comentariului ca *lectura*, şi fixarea sa în spectrul disciplinelor academice ale cunoaşterii – teologie, filosofie, drept, medicină – formează structura elementară care, de asemenea, modelează comentariile

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide”
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

postmedievale (Stierle 1991: 122)[10]. În noul context instituțional al studiilor filologice universitare, termenul *commento* își recapătă gradual funcția sa originală. (Stierle mai arată că istoria comentariului, a *studium*-ului este marcată şi de comentariile despre opera poetică a lui Petrarca – Lodovico Castelvetro, *Rime del petrarca breuevemente sposte*, 1581 – şi Michel de Montaigne, cel care conferă instituției comentariului o critică radicală prin *Eseurile* sale).

Procesul de înțelegere reprezentat de *studium*, care a condus la o creştere a numărului de configurații complexe ale înțelegerii, nu ar fi existat fără forma inițială pe care „lectura cu conştiința de sine" a descoperit-o.

*

Vom încheia prin a spune că textele teoretice derivate din această abordare a literaturii sunt exemplare din punct de vedere al minuțiozității şi analizei detaliilor prezente în actul lecturii; mai mult, au demonstrat rolul deosebit de important al cititorului în construirea semnificației. Şi aceasta chiar dacă, aşa cum afirmă Martin McQuillan, teoria receptării (pusă astăzi sub semnul întrebării în privința continuității şi a validității) nu mai reprezintă o forță teoretică la fel de importantă ca în anii '70-'80 (McQuillan 1999: 148). De asemenea, textele programatice reprezintă „momente pivotale" pentru teoria literaturii şi istoria ideilor literare, arătând locul pe care trebuie să-l ocupe problematica cititorului în teoria literară. Ele sunt dovada că nu orice categorie teoretică cristalizează automat o poziție critică unificată conceptual, aşa cum am dorit să arătăm că stau lucrurile şi în cazul Şcolii de la Konstanz şi al ultimului ei reprezentant de seamă, Karlheinz Stierle.

Bibliografie

Cornis-Pope 1992: Marcel Cornis-Pope, *Hermeneutic desire and critical writing: narrative interpretation in the wake of post-structuralism*, London, Macmillan, 1992.

Culler 1979: Jonathan Culler, *Structuralism and Grammatology*, in „Boundary", 2/ 8, p. 75-85.

Grimm 1977: Gunter Grimm, *Rezeptionsgeschichte: Grundlegung einer Theorie*, München, Fink.

Hohendahl, Silberman 1977: Peter Uwe Hohendahl, Marc Silberman, *Introduction to Reception Aesthetics*, in „New German Critique", no. 10 (Winter), p. 29-63.

Holub 1982: Robert C. Holub, *Trends in Literary Theory: The American Reception of Reception Theory*, in „The German Quarterly", vol. 55, no. 1, p. 80-96.

Iser 2006: Wolfgang Iser, *Actul lecturii. O teorie a efectului estetic*, traducere, note şi prefață de Romanița Constantinescu, Piteşti, Paralela 45.

Johnson 1987: Paulina Johnson, *An Aesthetics of Negativity/ An Aesthetics of Reception: Jauß's Dispute with Adorno*, in „New German Critique", no. 42 (Autumn), p. 55-70.

Johnson 1988: Nan Johnson, *Reader-Response and the Pathos Principle*, in „Rhetoric Review", vol. 6, no. 2 (Spring), p. 152-166.

Kloepfer, Shaw 1979: Rolf Kloepfer, Philip Shaw, *Trends in West German Literary Semiotics: Preliminary Sketch*, in „Poetics Today", vol. 1, no. 1/2, Special Issue: *Literature, Interpretation, Communication* (Autumn), p. 377-396.

[10] Sursele lui Stierle sunt Paul Oskar Kristeller, *Humanismus und Renaissance. Philosophie, Bildung und Kunst*, München, Eckhard Kesler, 1976 şi *Schulen und Studium im sozialen Wandel des Hohen und Späten Mittelalters*, Sigmaringen, Johannes Fried, 1986.

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

Kloepfer, Shaw 1982: Rolf Kloepfer, Philip Shaw, *Escape into Reception: The Scientistic and Hermeneutic Schools of German in Literary Theory*, in „Poetics Today", vol. 3, no. 2 (Spring), p. 47-75.
Kloepfer 1979: Rolf Kloepfer (Hrsg.), *Literaturgeschichte un Texttheorie*, vol. 1, München, Fink.
Kuenzli 1980: Rudolf Kuenzli, *The Intersubjective Structure of the Reading Process: A Communication-Oriented Theory of Literature*, in „Diacritics", vol. 10, no. 2 (Summer), p. 47-56.
McQuillan 1999: Martin McQuillan, *Introduction: There is no such thing as reader-response theory*, in Julian Wolfreys (ed.), *Literary theories. A Reader & Guide*, Edinburgh, Edinburgh University Press.
Peck 1987: Jeffrey M. Peck, *Berlin and Constance: Two Models of Reform and Their Hermeneutic and Pedagogical Relevance*, in „The German Quarterly", vol. 60, no. 3 (Summer), p. 388-406.
Riquelme 1980: John Paul Riquelme, *The Ambivalence of Reading*, in „Diacritics", 10, p. 75-86.
Stierle 1975: Karlheinz Stierle, *Der Gebrauch der Negation in Fiktionalen Texten*, in *Text als Handlung. Perspektiven einer systematischen Literaturwissenschaft*, München, Wilhelm Fink Verlag, p. 98-130.
Stierle 1980: Karlheinz Stierle, *The Reading of Fictional Texts*, in (Suleiman Crosman 1980: 83-105).
Stierle 1990: Karlheinz Stierle, *Dimensionen des Verstehens. Der Ort der Literaturwissenschaft*, Konstanz.
Stierle 1991: Karlheinz Stierle, ***Studium**: Perspectives on Institutionalized Modes of Reading*, in „New Literary History", p. 115-127.
Stierle 1994: Karlheinz Stierle, *Interpretations of Responsibility and Responsibilities of Interpretation*, in „New Literary History", vol. 25, no. 4, 25th Anniversary Issue, Part 2 (Autumn), p. 853-867.
Suleiman, Crosman 1980: Susan Suleiman, Inge Crosman (eds.), *The reader in the Text. Essays on Audience and Interpretation*, Princeton, New Jersey, Princeton University Press.
Wilson 1981: W. Daniel Wilson, *Readers in Texts*, in *PMLA*, vol. 96, no. 5 (Oct., 1981), p. 848-863.
Wolfreys 1999: Julian Wolfreys (ed.), *Literary theories. A Reader & Guide*, Edinburgh, Edinburgh University Press.

From „Relevanzfigur" and „Negation" to Admitted Deconstruction. The Model of Karlheinz Stierle

This study is based upon the observation that the references to *The Constance School* in the Romanian scholarly writings are very peculiar: they treat the Reception Aesthetics as an homogeneous entity. One of the major representatives of reception theory is Karlheinz Stierle, well-known for his prominent studies (*Der Gebrauch der negation in Fiktionalen Texten*, for example) included in *Text als Handlung. Perspektiven einer systematischen Literaturwissenschaft*, 1975. His case is illustrative for our approach: there are numerous distinctive, contradictory theses regarding the functions of the literary text, the process of reading, the process and the structure of the relationship between reader and text. The fictional text is a special form of interactive communication, being characterized by a strong structure called *Relevanzfigur*: the dominant figure of the text, a manifestation of thematic dynamics developed along the gradual movement of the succesive inner contexts of the literary text. Through this *Relevanzfigur*, the literary text offers to the reader an experience, not a Mundane experience, but an Aesthetic experience. Along with an eloquent concept of

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)

responsibility towards the interpretation of the literary text, the pattern derived from Karlheinz Stierle's theory has influenced several theories of reading, including Iser's second edition of *The Act of Reading*, showing nothing but a dialectical evolution of Hermeneutics proposed by The Constance School.

Universitatea „Alexandru Ioan Cuza" Iaşi
România

BDD-A847 © 2008 Institutul de Filologie Română „A. Philippide"
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:05:36 UTC)